

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące gminy/powiatu

nazwa inicjatywy	Budżet Partycypacyjny w Domu Kultury Śródmieście
nazwa gminy/powiatu	m.st. Warszawa
dokładny adres	Dom Kultury Śródmieście, ul. Smolna 9, Warszawa
województwo	mazowieckie
telefon	Dom Kultury Śródmieście: 22 826 25 86 Fundacja Pole Dialogu: 607-24-25-14
adres strony internetowej	Dom Kultury Śródmieście: www.dks.art.pl Fundacja Pole Dialogu: www.poledialogu.org.pl warszawska witryna konsultacji społecznych: www.konsultacje.um.warszawa.pl/budzet_partycypacyjny_DKS
faks	-
adres e-mail	Dom Kultury Śródmieście: biuro@dks.art.pl Fundacja Pole Dialogu: kontakt@poledialogu.org.pl

2. Rodzaj(e) podjętych działań (zaznacz):

- kształtowanie efektywnych systemów konsultacji społecznych i udziału obywateli w formułowaniu strategii rozwoju i prowadzenia polityki lokalnej lub regionalnej;
- wprowadzanie nowatorskich form demokracji lokalnej;
- rozwijanie systemów kontroli i komunikacji społecznej, ze szczególnym podkreśleniem przejrzystości procesów decyzyjnych władz gminy lub powiatu;
- oryginalne formy aktywizacji działalności obywatelskich i współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- formy działalności z podmiotami gospodarczymi i ich samorządami na rzecz wspólnoty obywatelskiej i lokalnego rozwoju;
- działania na rzecz wychowania obywatelskiego, w tym pozaszkolne inicjatywy edukacyjne, działania na rzecz młodych mieszkańców gminy lub powiatu;
- decentralizację realizacji zadań publicznych, drogą przekazywania jej organizacjom obywatelskim lub jednostkom bliższym obywateli;
- inne.....
.....

3. Przedmiot działalności

W 2012 r. Dom Kultury Śródmieście przy wsparciu Fundacji Pole Dialogu zaprosił mieszkańców do decydowania o całym swoim budżecie programowym na rok 2013 w wysokości 650 tys. zł.

Realizacja Budżetu Partycypacyjnego w Domu Kultury Śródmieście dla Fundacji Pole Dialogu była okazją wypróbowania nowej dla Warszawiaków metody partycypacji. Dla Domu Kultury Śródmieście projekt był szansą na jeszcze bliższą współpracę z mieszkańcami dzielnicy, planowanie swoich działań wraz z odbiorcami, a także na dotarcie do nowych odbiorców.

4. Opis działań

„Budżet Partycypacyjny w Domu Kultury Śródmieście” został zrealizowany w 2012 roku przez zespół Fundacji Pole Dialogu (FPD) we współpracy z Domem Kultury Śródmieście (DKŚ) i Urzędem Dzielnicy Śródmieście (UDŚ). Głównym inicjatorem przedsięwzięcia była Fundacja Pole Dialogu. Przedsięwzięcie sfinansowały Fundacja im. Stefana Batorego (w ramach programu grantowego „Demokracja w Działaniu”) oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Mówiąc najkrócej, projekt polegał na przygotowaniu i wprowadzeniu w DKŚ budżetu partycypacyjnego (zwanego także obywatelskim), umożliwiającego mieszkańcom współdecydowanie o kształcie oferty programowej DKŚ w roku 2013. Mieszkańcy zdecydowali o rozdysponowaniu całego budżetu programowego Domu Kultury Śródmieście w wysokości 650 tysięcy złotych.

Skąd się wziął pomysł? Projekt wynikał z przekonania, że rozwój partycypacji obywatelskiej i demokracji uczestniczącej w Polsce wymaga nie tylko wprowadzenia mechanizmów opiniowania decyzji władz (np. w postaci konsultacji społecznych), lecz także metod umożliwiających obywatelom realne współdecydowanie. W odróżnieniu od konsultacji budżet obywatelski polega na tym, że decyzje podjęte przez uczestników procesu mają charakter wiążący. Dodatkowo, kwestie będące przedmiotem refleksji mają poważny charakter – zawsze dotyczą alokacji wydatków publicznych.

Dokładny przebieg: Pierwszym krokiem przy planowaniu budżetu partycypacyjnego było precyzyjne określenie jego zakresu. Drugim – precyzyjne zdefiniowanie wszystkich potencjalnych interesariuszy, a więc osób i grup, których potrzeby mogą być bezpośrednio lub pośrednio związane z przedmiotem decyzji. Tym dwóm krokom towarzyszyło określenie terminarza projektu (np. ustalenie, kiedy muszą zapaść ostateczne decyzje, aby sprostać wymogom planowania finansowego). Następnie przystąpiono do zaplanowania całego procesu. W pierwszej kolejności ustalono, kto w ramach instytucji partnerskich będzie się zajmował prowadzeniem procesu i kto ma wiedzę niezbędną do jego poprawnego zaplanowania. Po ustaleniu wszystkich ww. punktów powstał plan ramowy, który wyglądał następująco:

- **Warsztaty z pracownikami** - zbudowaniu poparcia dla projektu wewnątrz instytucji (uzgodnione zostały cele projektu, jego przebieg, hasło promocyjne).
- **Zwiad badawczy (wywiady i ankiety) oraz analiza danych urzędowych**, które pozwoliły określić wytyczne rekrutacyjne oraz zgromadzić wiedzę niezbędną do partycypacyjnego planowania budżetu programowego.
- **Kampania informacyjna/rekrutacja uczestników** - komunikacja pełniła trzy główne funkcje: informowała o tym, że prowadzone będą prace nad budżetem partycypacyjnym (informacje organizacyjne), zachęcała i motywowała mieszkańców do wzięcia w nich udziału. Strategię informowania o projekcie dostosowano do zdefiniowanych w trakcie zwiadów odbiorców.
- **Warsztaty zewnętrzne** - warsztatowe spotkania (6) z mieszkańcami-współpracownikami służyły merytorycznemu przygotowaniu uczestników. Osiągnięto to, m.in. przekazując odpowiednio przygotowane materiały informacyjne ze zwiadu badawczego, wiedzę na temat funkcjonowania DKŚ i sposobów tworzenia jego budżetu. Również scenariusze dyskusji budowane były tak, aby stopniowo wprowadzać mieszkańców na coraz bardziej zaawansowane poziomy analizy budżetu. Późniejsze spotkania w ramach tej fazy służyły wyłonieniu i szczegółowemu opracowaniu alternatywnych wariantów budżetu, które miały być poddane pod głosowanie.
- **Finał procesu** - poprzedzony szeroką kampanią informacją, służył dyskusji w szerszym gronie na temat efektów pracy warsztatowej z poprzedniej fazy. Mieszkańcy wybrali preferowany wariant budżetu i zgłosili dodatkowe rekomendacje.
- **Wdrożenie ustaleń** - DKŚ wprowadził w życie ustalenia mieszkańców. Informacja o podjętej decyzji została szeroko upubliczniona (strona internetowa projektu, radio i prasa).
- **Ewaluacja** - ankiety i wywiady z przedstawicielami różnych grup uczestników procesu służyły zebraniu uwag na temat jego przebiegu i wypracowaniu wskazówek dotyczących postępowania w przyszłości.

Szczególne dbałość o uczestnictwo i reprezentatywność: zapraszanie i rekrutacja. Na samym początku określono priorytety rekrutacji, tzn. kategorie, które należy uwzględnić np. osoby z wykształceniem podstawowym, mężczyźni, obcokrajowcy (wraz z minimalną ich liczebnością). Zadanie to zostało zrealizowane wspólnie z pracownikami DKŚ i przedstawicielami UDŚ w oparciu o wyniki zwiadu, czyli porównanie, kto jest, a kogo brakuje wśród użytkowników DKŚ. W praktyce było to realizowane tak, że osobom zgłaszającym się mailowo lub telefonicznie do udziału w procesie zadawano podstawowe pytania dotyczące płci, wykształcenia, wieku, uczestnictwa w działaniach DKŚ, a następnie poprzez celową rekrutację wyrównywano braki.

Jedną z ważnych grup mieszkańców Warszawy (w tym Śródmieścia), zwykle niebiorącą udziału w procesach konsultacyjnych i decyzyjnych, są cudzoziemcy. Organizatorzy projektu

postanowili uwzględnić udział ich przedstawicieli w programowaniu budżetu DKŚ. Wywiady pogłębione z przedstawicielami organizacji zajmujących się obcokrajowcami (m.in. Fundacji Inna Przestrzeń i Fundacji Ocalenie) pozwoliły opisać główne bariery w dostępie do kultury wśród cudzoziemców: brak wiedzy o istnieniu i ofercie tego typu instytucji oraz lęk przed dyskryminacją. FPD dotarła więc bezpośrednio do przedstawicieli ww. środowisk i zaprosiła ich do udziału w warsztatach ustalających budżet DKŚ.

Celowa rekrutacja była także prowadzona wśród osób uczestniczących w badaniach ankietowych (uczestnicy zajęć i wydarzeń plenerowych). Przy okazji realizacji ankiet rozdawano informacje dotyczące projektu oraz zbierano kontakty do osób zainteresowanych udziałem w warsztatach budżetowych (w sumie ponad 40 zebranych kontaktów). Rekrutacja celowa, prowadzona przy współpracy ze Stowarzyszeniem Smolna, służyła głównie zachęceniu do udziału mężczyzn, którzy spontanicznie zgłaszali się rzadziej niż kobiety. Śródmiejski Ośrodek Opiekuńczy postarał się zaś o rekrutację wśród wykluczonych społecznie i ekonomicznie, niekorzystających z oferty DKŚ. Były to osoby najbardziej podatne na tzw. autoeliminację. Podobnie jak w przypadku obcokrajowców, bez celowej rekrutacji nie udało się pozyskać osób z tej kategorii przy pomocy otwartego zaproszenia.

Zapraszamy do obejrzenia filmu i zdjęć z prac nad budżetem partycypacyjnym DKŚ:

film wersja 15 min: <http://player.vimeo.com/video/74363136>

film wersja 6 min: <http://player.vimeo.com/video/74363331>

zdjęcia: <https://picasaweb.google.com/102846936238013680296/BudzetPartycypacyjnyWDomuKulturySrodmiescie?authkey=Gv1sRgCMDH2cewroPKJg>

Dokumentacja i podsumowanie projektu znajdują się na stronie: www.konsultacje.um.warszawa.pl/budzet_partycypacyjny_DKS

Publikacja "Podzielmy się kulturą. Budżet partycypacyjny Domu Kultury Śródmieście. Opis procesu z rekomendacjami", Przemysław Sadura, Fundacja Pole Dialogu, Warszawa 2012: www.poledialogu.org.pl/wiedza/nasze-teksty/

5. Uzyskane efekty

Osiągnięto główny CEL PROJEKTU, czyli WYPRACOWANIE DOBREJ PRAKTYKI REALIZACJI BUDŻETU PARTYCYPACYJNEGO. Dobra praktyka, opisana w publikacji i promowana za pośrednictwem seminariów, konferencji i warsztatów będzie mogła być implementowana przez Dom Kultury Śródmieście, Urząd Dzielnicy Śródmieście oraz inne instytucje w Warszawie i w Polsce.

Tak jak założono, REZULTATAMI PROJEKTU są:

- zwiększenie uczestnictwa mieszkańców Śródmieścia w kulturze i procesach współdecydowania o sprawach publicznych (ponad połowa uczestników warsztatów

nie uczęszczała dotychczas do DKŚ);

- wypracowany budżet programowy Domu Kultury Śródmieście na rok 2013 powstały w procesie partycypacyjnego planowania.

Istotą procesu partycypacyjnego planowania budżetu programowego DKŚ okazała się jego kontekstowość, stopniowalność, a do pewnego stopnia – także spontaniczność. DKŚ, jak każda instytucja, ma swoją specyfikę, która określa także sposób tworzenia programu i budżetu. Mieszkańcy, chcący mieć wpływ na ten proces, musieli poznać jego uwarunkowania. To jednak wymaga czasu, dobrej woli i gotowości przyswojenia nowej wiedzy. Dlatego właśnie decyzja o budżecie programowym została rozłożona na kilka kroków. Dzięki temu mieszkańcy mieli szansę stopniowo wdrożyć się w działalność instytucji, uzyskać wiele potrzebnych informacji, dyskutować o nich, zadawać pytania, a w końcu – wypracować warianty budżetowe i dokonać pomiędzy nimi wyboru. Planowanie budżetu jest zadaniem trudnym, wymagającym i odpowiedzialnym. Dzięki wielogodzinnej pracy uczestnicy poczuli się zaangażowani w sprawy instytucji i byli nastawieni na podjęcie decyzji jak najlepszej nie tylko dla nich samych, lecz także szerzej, dla tych, którzy korzystają z działalności DKŚ.

Istotnym efektem budżetu partycypacyjnego było też wprowadzenie przez DKŚ w kolejnym roku tzw. Banku Pomysłów, a więc programu umożliwiającego mieszkańcom realizowanie oddolnych inicjatyw. Regulamin programu powstał w partycypacyjny sposób, a więc przy współudziale mieszkańców. Wprowadzono też demokratyczną procedurę wyboru zwycięskich projektów spośród wszystkich zgłoszonych. Bank Pomysłów będzie stałą formą partycypacji w DKŚ a udoskonalenie regulaminu na kolejne lata odbędzie się również we współpracy z mieszkańcami.

Tym samym można powiedzieć, że budżet partycypacyjny z 2013 r. zainicjował głębokie zmiany w DKŚ i przyczynił się do jego rozwoju w stronę nowoczesnego innowatora partycypacji obywatelskiej.

6. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

Fundacja Pole Dialogu pozyskała na realizację projektu 60 tys. zł z Fundacji Batorego i 30 tys. zł z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Pieniądze wykorzystano na:

honoraria moderatorów i organizatorów, druk (ulotki, plakaty, materiały informacyjne), catering, materiały biurowe, materiały na warsztaty i akcje promocyjne, księgowość, dokumentację fotograficzną, zwiad badawczy, akcje promocyjne, publikację podsumowującą, ewaluację oraz działania promujące.

Poza pracownikami fundacji w działania zaangażowani byli pracownicy DKŚ oraz urzędniczka Urzędu Dzielnicy. Zarówno Urząd Dzielnicy, jak i Centrum Komunikacji Społecznej aktywnie promowało projekt własnymi kanałami (prowadząc stronę internetową, drukując dodatkowe plakaty i ulotki oraz finansując ogłoszenia w prasie i spot reklamowy

w autobusach).

7. **Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?**

8. **Zalecenia dla innych jednostek samorządu terytorialnego zainteresowanych wdrożeniem projektu**

Trudności oraz rady:

- Partnerskie relacje i komunikacja oparta na wzajemnym szacunku stanowiły podstawę powodzenia projektu. Innowacyjny proces wprowadzania budżetu partycypacyjnego do instytucji publicznej wymagał od dyrekcji DKŚ, urzędników oraz pracowników Fundacji Pole Dialogu maksymalnego zaangażowania, przy jednoczesnym zrozumieniu różnic w funkcjonowaniu i sposobie organizacji pracy każdego z aktorów. Otwartość na negocjowanie przebiegu projektu pozwoliła na wypracowanie kompromisowych, przejrzystych i co najważniejsze zadowolających strony rozwiązań.
- Uczestniczący w projekcie mieszkańcy poczuli, że nie tylko ktoś ich pyta o zdanie, ale także słucha z zainteresowaniem odpowiedzi. Dla wielu biorących udział w warsztatach była to pierwsza przygoda z partycypacją.
- Najatrakcyjniejsze dla mieszkańców okazały się warsztaty kreatywne, na których w grupach wypracowywali wspólny projekt budżetu programowego DKŚ. Duża różnorodność uczestników nie pozwoliła na uniknięcie sporów. Wszystkie udało się kulturalnie rozwiązać, a zakończenie przynosiło wartość dodaną w postaci poznania różnych punktów widzenia.
- Powiodło się zaangażowanie w proces cudzoziemców. Choć rekrutacja tej grupy uczestników była bardziej skomplikowana, dzięki wsparciu organizacji skupiających obcokrajowców udało się zaprosić cztery panie z Ukrainy oraz Wietnamczyka. Ich obecność przyniosła nieocenioną wartość dodaną. Oprócz ciekawych rozwiązań budżetowych jakie zaproponowali, zadeklarowali chęć współpracy z DKŚ opartą na przybliżaniu warszawiakom ich kultury. Jak sami podkreślali, byli pozytywnie zaskoczeni otwartością na ich udział w projekcie.
- Znaczącą rolę w powodzeniu procesu odegrała pani dyrektor DKŚ, która okazała bardzo otwartą postawę wobec projektu. Z zaangażowaniem pracowała nad wprowadzeniem idei partycypacji do zarządzanej przez nią instytucji, pamiętając jednocześnie o pracownikach DKŚ i ich dotychczasowym doświadczeniu w budowaniu oferty kulturalnej dla warszawiaków. Podczas trwania projektu jak i po jego zakończeniu, propagowała działania partycypacyjne na spotkaniach z przedstawicielami samorządu oraz organizacjami pozarządowymi.

- Kluczowa dla powodzenia tego typu projektów jest szeroka promocja wydarzenia. W przypadku budżetu w Domu Kultury Śródmieście bardzo dobrze zorganizowano akcję plakatowo-ulotkową. O wydarzeniu mówiono w radio, zorganizowano konferencję prasową, a na spotkanie finałowe zapraszały spoty w autobusach komunikacji miejskiej.
- Trzeba jednak zaznaczyć, że większość uczestników warsztatów dowiedziała się o nich bezpośrednio od pracowników DKŚ lub Fundacji Pole Dialogu, którzy osobiście zapraszali na wydarzenie podczas zajęć, imprez repertuarowych i plenerowych.